דשלקי ליה שבעא זימני ואי לא שקלי (א) ליה מסרח וכפסולת מתוך אוכל דמי: והטוחן: א"ר פפא ^א^ האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן אמר רב מנשה ^ב^ האי מאן דסלית סילתי חייב משום טוחן אמר רב אשי אי קפיד אמשחתא חייב משום מחתך: והלש והאופה: אמר רב פפא שבק תנא דידן בישול סממנין דהוה במשכן ונקט אופה תנא דידן סידורא דפת נקט אמר רב אחא בר רב עוירא (א) האי מאן ^ג^ דשדא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל פשיטא מהו דתימא לשרורי מנא קא מיכוין קמ"ל דמירפא רפי והדר קמיט אמר רבה בר רב הונא ^ד^ האי מאן דארתח כופרא חייב משום מבשל פשיטא מהו דתימא כיון דהדר ואיקושא אימא לא קמ"ל אמר רבא ^ה^ האי מאן דעבד חביתא חייב משום שבע חטאות תנורא חייב משום שמונה חטאות אמר אביי האי מאן דעבד (ב) חלתא חייב אחת עשרה חטאות ואי חייטיה לפומיה חייב שלש עשרה חטאות: הגוזז את הצמר והמלבנו: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הטווה צמר שעל גבי בהמה בשבת חייב שלש חטאות אחת משום גוזז ואחת משום מנפץ ואחת משום טווה רב כהנא אמר ^ו^ אין דרך גזיזה בכך ואין דרך מנפץ בכך ואין דרך טווי בכך ולא והתניא משמיה דרבי נחמיה ^ז^ שטוף בעזים וטוו בעזים אלמא טוויה על גבי בהמה שמה טוויה חכמה יתירה שאני תנו רבנן ^ח^ התולש את הכנף והקוטמו והמורטו חייב שלש חטאות (ו) (וא"ר) שמעון בן לקיש ^ט^ תולש חייב משום גוזז ^י^ קוטם חייב משום מחתך ^כ^ ממרט חייב משום ממחק: הקושר והמתיר: קשירה במשכן היכא הואי אמר רבא (ב) שכן קושרין ביתדות אהלים (ו) (קושרים) ההוא קושר על מנת להתיר הוא אלא אמר אביי שכן אורגי יריעות שנפסקה להן נימא קושרים אותה א"ל רבא תרצת קושר מתיר מאי איכא למימר וכי תימא דאי מתרמי ליה תרי (ג) חוטי קיטרי בהדי הדדי שרי חד וקטר חד ^ל^ השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני ממ"ה הקב"ה עושין אלא אמר רבא ואיתימא רבי עילאי שכן צדי חלזון קושרין ומתירין: ^מ^ והתופר שתי תפירות: והא לא קיימא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן והוא שקשרן: ^נ^ הקורע על מנת לתפור: קריעה במשכן מי הוה רבה ורבי זירא דאמרי תרווייהו שכן

רש"י

האי מאן דפרים סילקא. דוקא בסילקא שייך טחינה^א^ אבל שאר אוכלין שריי): **מהו דתימא לשרורי מנא קא מכוין.** ה"פ ואין בו בשול כלל קמ"ל דנהי דלשרורי מנא קא מכוין בשול מיהא^ב^ יש בו דמירפא רפי והדר קמיט^ג^ וחייב אבל אין לפרש קמ"ל דלא אמרי' לשרורי מנא קא מכוין דבפרק אין מעמידין (ע"ז לח.) אמרי' גבי האי נכרי דשדא סיכתא לאתונא אי קבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי ופריך פשיטא ומשני מהו דתימא לבשולי מנא קא מכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מכוין^ד^: **חביתא** ותנורא **וחלתא.** פי' רש"י דמשום בונה לא מיחייב דאין בנין בכלים ואין נראה דדוקא במחזיר מטה ומנורה של חוליות^ה^ אמרי' דאין בנין בכלים אבל כשעושה לגמרי כל הכלי מיחייב משום בונה דאמרינן בריש הבונה (לקמן ד' קב:) האי מאן דעייל שופתא בקופינא דמרא חייב משום בונה^ו^ וצ"ע דלא ליקשי ממנפח בכלי זכוכית דסוף פרקין^ז^: **חכמה** יתירה **שאני.** והעושים אותם בטלה דעתם אצל כל אדם כדאמרינן בהמצניע (לקמן ד' צב:) גבי אנשי הוצל: **שכן** צדי חלזון כו'. בריש אלו קשרים (לקמן קיא:) פירש בקונט' קושרין ומתירין פעמים קושרין את המכמורת ופעמים מתירין אותם:

דשלקי ליה שבעא זימנין. למתקן: **ואי לא שקלי ליה.** לאוכל מתוך הפסולת מתוך שהוא רך ונימוק^ח^ ע"י שנשלק הרבה: **מסרח.** והלכך אוכל נמי כל זמן שמעורב בו הוי כפסולת ומיהו אוכל הוא ומחמירין עליה למיהוי ההוא דשקיל כפסולת מתוך אוכל. ול"נ הבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהן משלקן פעם אחת ממרקין ומערין אותן המים ובורר המתולעות שלהן כמו שעושין לפולין וכן בכל פעם ופעם וזה בורר האוכל ומניח הפסולת ואי לא שלקי ליה מסרח גרסינן הלכך משלקום פעמים ושלא חשיב ליה פסולת הואיל ואי שביק להו הכי דלא הדר שליק להו מסרחי וכשהוא נוטלן מתוך שאר מינין גרועין המעורבין בהן כפסולת מתוך אוכל דמי דהנהו שאר מינין לא מסרחי דגמר להו בישולייהו פעם ראשונה ושניה. ורבינו הלוי גרים ואי שקילי ליה מסרח כשנוטלו נימוח בין אצבעותיו ונמאס הלכך ההוא דשקיל הוי כפסולת והנשאר הוי אוכל עד שחוזר ונוטלו: **דפריס סילקא.** במ"ס גרסינן ולא בסמ"ך כדפירש בהעור והרוטב (חולין דף קכ.) מאי קיפה פירמא. מינציי"ר בלע"ז מחתכו הדק: **דסלית סילתי.** עצים דקים להבעיר אש: **ואי קפיד אמשחתא.** לחותכן במדה: **מחתך.** העור מקצצו במדה: **ונקט אופה.** דלא שייך במלאכת המשכן כלל: **סדורא דפת.** שהתחיל בו נקט ואופה במקום בשול דסממנין הוא דהוא בישול דפת: **דשדא סיכתא.** שהשליך יתד לח לתנור חם ליבשו שיתקשה: **לשרורי.** לחזק ואין כאן בישול: **דמרפי רפי.** ע"י חום האור והמים שבתוכו יוצאין ולאחר שיצאו מימיו קמיט מתקשה וכי רפי ברישא הוי בישולו: **דארתח כופרא.** שהתיך זפת: **דהדר אקושי.** חוזר ומתקשה: **חביתא.** של חרס: **שבע חטאות.** טוחן הרגבים ושוחקן הדק הוי טוחן ובורר הצרורות הגסות מתוכן הרי שתים ומרקידן בנפה ומגבל הטיט דהיינו לש וממרח הטיט כשעושה הגולם שיהא חלק הרי ממחק ומבעיר את האור בכבשן ומצרפו בתוכו הרי מבשל. חיובא דחופר ליכא דאינו צריך אלא לעפרה: **תנור חייב שמנה.** לאחר שצרפו בכבשן הוא טח עליו טפילה שיהא עב וחומו מתקיים והוא גמר מלאכתו ואמרינן לקמן (דף עה:) כל מידי דהוי גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש אבל גבי חבית ליכא משום מכה בפטיש דמאליה נגמרה מלאכתו בתנור: **חלתא.** כוורת של קנים: **חייב י"א.** זומר הקנים והוא צריך להם חייב משום קוצר ומשום נוטע אספס יחד הרי זה מעמר בירר יפות הרי זה בורר החליקן הרי זה ממחק עשאן דקות מאחת שתים או שלש הרי זה טוחן חתכן במדה הרי זה מחתך הסיך השתי הרי זה מיסך ארג אחת למעלה ואחת למטה כדי להעמידו הרי עושה שתי בתי נירין (ד) ארג הרי זה אורג חתך לאחר אריגתה כדי להשוותם הרי זה מכה בפטיש כדאמרינן לקמן [עה:] האי מאן דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש הרי י"א: **ואי חייטיה לפומיה.** לעשות לה שפה הוסיף כאן תופר וקושר שצריך לקשור לאחר התפירה. ומשום בונה ליכא לחיוביה לא בחבית ולא בתנור ולא בכוורת דאין בנין בכלים [לקמן קכב:]. מפטיש ליכא למימר בקנים דאין הפשטה אלא בעור. וי"מ שקודח נקבים בעץ שתוחבין בו ראשי הקנים של שתי ומחייב ליה משום טוחן ולא נהירא לי דההיא טחינה מלאכה שאינה צריכה לגופה היא וטוב לי לפרש שעושה אותן דקות והוי כמאן דסלית סילתי: **שטוף בעזים וטוו בעזים.** קרא קדריש טוו את העזים (שמות לה) בגופן של עזים משמע: **חכמה יתירה.** כדכתיב [שם] וכל אשה חכמת לב אבל להדיוט אין דרכו בכך והוי כלאחר יד: **התולש את הכנף.** נוצה גדולה מן כנף העוף: **והקוטמו.** לאחר שתלשו חותך ראשו שהוא דק וראוי להניחו בכר וכסת: **והמורטו.** לגד זנבו שהוא קשה מורט שערו מכאן ומכאן ומשליך הקנה ונותן השיער בכר וכסת: **משום מחתך.** דקפיד לחתוך עד מקום שהוא ראוי וגם מן הקנה אורג כובעים ועושה כובעים מכנפי עוף בלא שיער: **משום ממחק.** דתנן גבי עור [לעיל עג.] הממחקו: **ביתדות אהלים.** נועצים יתידות בקרקע כדכתיב יתדות המשכן [שמות לה] וקושרין היריעות בהן במיתריהם: **קושר ע"מ להתיר הוא.** וכי האי גוונא פטרינן ליה לקמן [קיג.] דתנן כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו: **בהדי הדדי.** בשני חוטין זה אצל זה: **שרי חד.** לאחר אריגתן מתיר האחד מפני שבולטין ונראין: **וקטר חד.** כלומר מניח כמו שהוא: **השתא כו'** (ה) **אין עושין.** שכשמתירו נראה הנקב ביריעה שחוטיה היו כפולין ששה והיו גסין ומתחלה היו זריזין בכך וכי מתרמו להו תרי קיטרי קושרין האחד ונותקין החוט השני מלמטה ולמעלה ומספקן בחוט ארוך וקושרין למעלה ולמטה ואין שם שניס קשרים סמוכין: **לדי חלזון.** לצבוע התכלת בדמו והוא כמין דג קטן ועולה אחת לשבעים שנה [מנחות מד.]: **קושרין ומתירין.** שכל רשתות עשויות קשרים קשרים והן קשרי קיימא ופעמים שצריך ליטול חוטין מרשת זו ולהוסיף על זו מתיר מכאן וקושר מכאן: **והא לא קיימא.** הכי וכיון דלא קיימא לאו מלאכה היא: **שקשרן.** שקשר שני ראשי החוט:

דרנא

תוספות — (text above is Tosafot and Rashi as printed)

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ז מהלכות שבת הלכה ה ופ"ח הלכה טו ופכ"א הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' שכא סעיף יב:
מה ב מיי' שם פ"ח הלכה טו:
מו ג ד מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ו סמג שם:
מז ה מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יג:
מח ו ז מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ז:
מט ח מיי' פ"א מהל' שבת הלכה ז:
נ ט שם הלכה ו:
נא י מיי' פ"י שם הל' א סמג שם טוש"ע או"ח סימן שיז סעיף א:
נב כ מיי' שם הל"ט:
נג ל מיי' שם הלכה י:

מוסף רש"י

והמורטו. שמחליקה מן הצדדין ומורט מן הקנה את השער (בכורות כה.).

מוסף תוספות

א. שכן דרכה בכך. תוס' הרא"ש. ב. נמי. תוס' הרא"ש. ג. ולענין שבת ראוי לחייב משום דמבשל דלא מצי לשרוריה אלא בהכי. ריטב"א. ד. כיון דעיקר כונתו לשרורי מנא אין בו משום בשולי גוים. תוס' הרא"ש. עד שיתכוין לבישול גמור. תוס' ע"ז לח. [ועי' מהרש"א ומהר"ס]. ה. דהוי בנין עראי דאין בו אומנות וחיזוק. תוס' הרא"ש לעיל קב: ו. הלכך בחביתא ותנורא אפיק חד מינייהו ועייל בונה. ריטב"א.

רב נסים גאון

שכן צדי חלזון קושרין ומתירין. וזה חלזון היו צובעין בדמו תכלת, ומשכחת לה במנחות בפרק התכלת [דף מד] תנו רבנן חלזון זה גופו דומה לים, ברייתו דומה לדג, ועולה פעם אחת לע' שנה, ובדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים. ואמרו עוד [שם מב] אמר ליה אביי לרב שמואל בר יהודה הא תכילתא היכא צבעיתו. אמר ליה מייתינן דם חלזון וסמנין כו'.

רבינו חננאל

עבר [אדם] שם, ואחרים אומרים כל שלא שהה אדם שם. הכא כיון דאשכחינן מפורש בתלמוד א"י, כוותיה עבדינן, ומסקינן לשמעתיה שיעור מה שמיסב על השולחן באותה סעודה בלבד. וכענין הזה גרסינן בגמרא ביו"ט פרק א' [ביצה יג:] תנן התם המקלף שעורים מקלף אחת אחת על יד ואוכל, ואם קילף ונתן לתוך חיקו חייב, א"ר אלעזר וכן לשבת. והא רב מקלפי ליה כסי כסי, ור' חייא מקלפי ליה כסי כסי. אלא אי איתמר, אסיפא איתמר המולל מלילות של חיטין למחר מנפח על יד על יד ואוכל, ואם נפח ונתן לתוך ידו חייב, א"ר אלעזר וכן לשבת. מ"ט דמלאכת מחשבת אסרה תורה והאי לאו מלאכת מחשבת היא, דלא קא מכוון במלאכה אלא לאכילה בלבד, ולפיכך א' כיצד מנפח, ואסיקנא א"ר אלעזר מנפח בידו אחת

רבינו חננאל (המשך)

בורר. וכשמחתך ממנו מחתך, ועיקר מלאכה ג)בניין (מלאכה). וגמר מלאכה והשואתה חייב משום מכה בפטיש, הרי שבע(ג). בתנור עוד מוסיף אחד שצריך להחליק את תוכו ולשוף אותו (גחלים) [בחליה] וחייב משום ממחק. **מאן דעבד חלתא חייב י"א חטאות.** חתך קנה נעשה זומר וצריך לעצים חייב משום קוצר ומשום נוטע. כינס הקנים חייב משום מעמר. דקדק הקנים חייב משום טוחן. חתכם שיעור כגון אמה אמה חייב משום מחתך. קילפם חייב משום דש. השליך קליפיהם וקנים שאין ראויין למלאכה חייב משום בורר. הטיל שיתיו חייב משום מיסך. וכשמטיל הערב עושה שני בתי נירין. וכשמכה אותן כדי לקרבן זה לזה ולהדחיק אורג. זה כל זמן שעושה (ארבעת) [ארעית] הכוורת. וכשכופף הקנים למעלה לארוג קירותיה בונה הוא. נגמר מלאכה ששיבר קרומיות היוצאות, משום מכה בפטיש, הרי אלו י"א מלאכות. ואם כפף פיה למטה ותפרה (כשיבינו החייט) [כשמותח החוט] חייב משום טווה, כרב דאמר המותח חוט של תפירה בשבת חייב (משום)

ובכל כחו. **הטוחן. אמר רב פפא האי מאן דפרים סילקא,** פי' כעין כתישה ולא כעין חיתוך, חייב משום טוחן. **וכן** מאן דסלית סילתי, פי' עצי דקלים שעומדין שיבי שיבי כעין נימין, וכשמפרק הנימין הללו יוצא ביניהן כמין קמח דק, לפיכך המנפצם חייב משום טוחן. **ואי קפיד אמשחתא,** כלומר אם מתכוין לחתוך אילו סילתי זרת זרת אורך כל אחד ואחד, חייב גם משום מחתך. **הלש והאופה.** אמר רב פפא שביק בישול סממנין ונקיט אפייה. ולא מפרש בהדיא האי מילתא, א)ואשכחן בירושלמי דאמר הכי, אתה חמי אפייה תולדת בישול הוא ואת אמרת הכן, אלא כיון דתני סדר עיסה תניתא בהדייהו. **ההוא** דשחק חסף (מלא) [מלח] חייב משום טוחן. האי מאן דגבל גירגבסין, עפר, קילורין, מלוגמא, סממנין, חייב משום לש. **מאן דשדא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל.** פירוש הנותן יתדות לחים בכבשן כדי לייבשן לנעצם בספינות וכיוצא בהן. פי' לשרורי, לחזק. ויש מי שאומרים סיכתא הן גללי בהמה דקיקין, אם הטילם לכבשן, מה שחייב משום מבעיר הרי חייב, ועוד חייב משום מבשל. **וזה** שנצרך לומר כן, דלא תימא אין המפחר כלי חרס מבשל מפני שמחזיק הכלי, אשמעינן דמירפא רפה כשהן טיט ומתבשלין ואחר כך מתחזקין כשיצטרפו (מתחברין) [ויתחברו]. **וכן** מאן דארתח כופרא, אף על גב דהדר אקיש, מבשל הוא. **אמר רבה** מאן דעבד חביתא חייב ז' חטאות. פי' כגון שהיתה לו בשושית ונטלה ויפה הקרקע, חייב משום חורש. שחק, חייב משום טוחן. ניקהו מן הצרורות, חייב משום

חטאת, וכשתופר חייב משום תופר, הרי אלו י"ג חטאות. **ירושלמי** ההיא איתתא כד משתייא בקוביה משום מיסכת, כד יהבה קירומה משום עושה בתין, כד מקימה לון משום בונה, כד מחייה משום אורגת, כד מקטעא בנימא משום מחתכת, כד גמרה מלאכה משום מכה בפטיש. אזנים של דיסקיא [קושר ומתיר] נעשה כנועל ופותח, וכן חותלות של תמרים קושר ומתיר. **א"ר יוחנן הטווה צמר מעל גבי בהמה בשבת חייב ג' חטאות,** משום גוזז ומנפס וטווה. ודחה רב כהנא ואמר אין דרך גזיזה ולא דרך ניפוץ ולא דרך טוויה בכך. **ואקשינן** על רב כהנא והתניא משום דר' נחמיה שטוף בעזים, אלמא שטפוהו בעזים וטוות מעליהן בלא גזיזה. ופרקינן חכמה יתירה שאני, דכתיב וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים. **ואע"ג** דרב כהנא לגבי (רב) [רבי יוחנן] תלמיד הוה, כיון (דיש) דאשכחן בתלמוד א"י דקיימי כוותיה, דגרסינן התולש כנף מן העוף חייב משום גוזז, המורטו חייב משום מוחק, הקוטמה חייב משום מכה בפטיש. ודחינן לא דמיא תולש כנף עוף לתולש שער הבהמה, ועוף שאין לו גזיזה תלישתה היא גזיזתה, ברם בהמה אינו חייב עד שיגזז. תדע שהוא כן דתני תלש מן המתה חייב תלישתה זו היא גזיזתה, מן החיה פטור. **ותו** מדתנן [לקמן צד:] הנוטל ציפורניו זו בזו או בשיניו, וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו, ר' אליעזר מחייב חטאת וחכמים אוסרים משום שבות, כלומר אין דרך נטילת שיער בשיניים. וכיון דקיימי חכמים כרב כהנא, קיי"ל כוותיה.

מסורת הש"ס

א) ע"ז לח., ב) [פי' הערוך ע"ז באריכות תמלא בערך חלתא ע"ש דקחשיב חייב משום בונה ולא קחשיב זה שכ' רש"י הכא בד"ה חייב משום ממחק עיי"ש וזהו תבין דעת וסברת תוס' ד"ה חביתא], ג) לקמן עג., ד) בכורות כה. [תוספתא פ"י], ה) [נ"ל אמר], ו) א"ל אביי כל"ל, ז) [פסחים עה: יומא מז.], ח) במ"א: וניוות, ט) [ועי' בתוס' לקמן קיד: ד"ה אלא לקיצת ירק כו' ע"ש], י) [לעיל מו. עי' תוס' שם ד"ה דחוליות], כ) [דף עה:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבעה זמני ואי (לא שקלי) תא"מ ונ"ב ס"א לא שלקי וס"א ואי שקלי: (ב) שם אמר רבה שכן קושרים ביתדי אהלים הוא כצ"ל ותיבת קושרין נמחק: (ג) שם דאי מיתרמו ליה תרי קיטרי כצ"ל ותיבת חוטי נמחק: (ד) רש"י ד"ה חייב וכו' עושה שתי בתי נירין. נ"ב ולקמן ר"פ האורג פי' רש"י דהנך לאו נירין ממש כו' ע"ש בדף קה ע"א: (ה) ד"ה השתא כו' שכשמתירו נראה כצ"ל ותיבות אין עושין נמחק:

גליון הש"ס

גמ' האי מאן דפרים סילקא חייב. עי' לקמן דף קכח ע"א ברש"י ד"ה שלא יקטוס: **שם תולש חייב משום** גוזז. עי' לקמן דף קז ע"ב ובחידושי רשב"א שם: **שם דאי מתרמי ליה תרי** חוטי. עי' לעיל דף עג ע"א תוס' ד"ה הקושר: **שם השתא לפני מלך** וכו'. פסחים דף עה ע"ב יומא דף מז ע"א:

לעזי רש"י

מינציי"ר. לפרוס, לחתוך.

א) לפנינו בגמ' מפרש בהדיא הטעם משום דסידורא דפת נקיט וכמש"כ בירושלמי ואולי לפניו לא היה זה בנוסחת הגמ'. ב) אולי צ"ל או עיקר מלאכת החבית חייב משום בונה וגמר מלאכה וכו'. ג) לפי מה דחשיב רבינו אין כאן רק שש חטאות ואולי לאחר כדברי רבינו וצ"ל וכשמצרף אח"כ בכבשן חייב משום מבשל וכ"ה ברש"י.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דרגא. תולעת ומנקב בו נקב קטן וגגול וכריך לקרוע למטה ולמעלה לא הנקב שלא תהא התפירה עשויה קמטין קמטין: **המוסיף חוט של תפילה.** בגד התפור ועומד והניח החוט לארוך ונתפכדו שתי תתיכות הבגד זו מזו במקלה וחוטי התפירות נמשכין ומותח את ראשי החוט להדק ולתבר זו היא תפירתו וחייב: **והלומד דבר אחד מן המגוש.** מין הממשיכו לע"ז לפי' דבר תורה אסור ללמוד ממנו: **והיודע כו'.** הי תלת שמעתתא שמעיניהו מר זוטרא מרב כי הדדי וגרסינהו: **אמגושא.** דאמרינן בכל דוכתא רב ושמואל פליגי ביה: **חד אמר תרשי.** מכשף: **וחד אמר גדופי.** מין האומר בע"ז ומגדף תמיד את השם ומסית אנשים לע"ז: **דאי פלגא דעבד תרשי.** וטעמא משום דכתיב לא ימצא בך וגו' [דברים יח] וקא חשיב מכשף: **ופא דפיב.** לעיל מייתי לא תלמד לעשות כדי שתעשה: **להבין.** שתוכל לעמוד בהן ואם יעשה נביא שקר לפניך שתבין שהוא מכשף: **ספסייס.** דגדופי הוא הלכך כל דבריו דברי ע"ז[ח] והסתלק מעליו שלא ישיאך: **נעיני העמים.** שחכמה הניכרת היא שמראה להם סימן לדבריו בהילוך החמה והמזלות שמעידין שדבריו שאומר שנה זו גשומה והיא כן שנה זו שחונה והיא כן שכל העיתים לפי מהלך החמה במזלותיה ומולדותיה במזל תלוי הכל לפי השנה המתחלת לשמש בכניסת החמה למזל: **הפולנו.** דוחקו בדיבו שיצא דמו: **איגו חייב אלא אחת.** משום לידה אבל אפציעה ליכא חייב: **בכלל דישה.** שמפרק דמו הימנו כמפרק תבואה מקשין שלה: **מתעסק הוא אצל נטילת נשמה.** כלומר לגבי נטילת נשמה הוי מתעסק בדבר אחר ולא הויא מלאכת מחשבת שאינו מתכוין שימות: **עפי ניחא ליה.** שדם החי עוב מדם המת וכיון דכל עצמו מתכוין וטורח לשומרו שלא ימות בידו אפי' מת אין כאן אלא מתעסק וכי מודה ר' שמעון במידי דלא איכפת ליה אי מיתרמי ומיהו איכווי לא מיכוין: **דגילו ליבעיה** גרסינן. שהתא מראית נצבו גלוזה: **שוחט משום מאי מיחייב.** שחיטה במלאכת המשכן היכא ומאי עבידת' אי מעורות אילים מאדמים למה לי דהו שחיטה בחניקה נמי סגי: משום

שכן יריעה שנפל בה דרנא בו'. תימה לר"י דבריש האורג (קה.) אמרי' קורע על מנת לתפור שתי תפירות היכי משכחת לה ומשני דבעבידא כיסתא ואומר ר"א[א] דבמשכן היו אומנים ביומה והיו מזהרים[ב] שלא היו עושים כיסתא והתם לא קאמר שנפל בה דרנא דנקט דשכיח טפי ועוד דהתם בעי לאשמועי קורע על מנת לתפור שתי תפירות ותו לא ויריעה שנפל בה דרנא צריך לקורעה ממתלתה ועד סופה ויש בה כמה תפירות ואע"ג דהתם לא משכח' במשכן על מנת לתפור שתי תפירות ותו לא סברא הוא דבשתי תפירות הוי דבר חשוב: **אמגושא.** פי' בערוך[ג] דפליגי בהא דאמר רב פפא בשלו מגלחין (מו"ק יח.) פרשה אמגושי היה דכתיב הנה יוצא המימה חד אמר לעשות כשפים היה יוצא וחד אמר גדופי[ד] דפליגי בהא דאמר רב פפא בשלו מגלחין אמר לי יאורי ואמי עשיתני ואין נראה לי"י דפליגי רב ושמואל באמר דאמר רב פפא אלא פליגי אלאמגושא שמזכר בשום מקום במשנה או בברייתא: **הצד חלזון.** [ג]למאן דמוקי לה בשפעטו מי אתי שפיר הא דתקנו הצד חלזון דלרך לפועטו מיד אחר לידה כל זמן שהוא חי[ד] וקמ"ל דאע"פ שפעטו מי לא מיתייב משום נטילת נשמה ואפילו למאן דמוקי לה כשפעטו מת קמ"ל דלא מיתייב בלידה אלו משום נטילת נשמה דקמ"ל דף קז:) השולה דג מן היס כיון שיצא בו[ה] כו' הכא שמא חלזון דלכו לפרכם ולקרב מיתתו ול"ע דבירושלמי[ו] משמע דצד חלזון לא מיתייב משום לידה: **וליחייב נמי משום נטילת נשמה.**

ואפי' לרבי יהודה דאמר מקלקל בחבורה פטור פריך שפיר דהיכא דאיכא תקון קלא חייב דאמרי' בכפסחים (דף עג.) כסוף אלו דברים והכא נמי במה שממיתו יש תקון קלא שאינו מפרכם לכאן ולכאן ונוח ליעול ממנו הדם ולמתי דמסיק דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה אתי שפיר נמי לרבי יהודה דהשתא איכא תיקון כלל ומיהו שמעתין אתיא אפי' לר"ש דמחייב מקלקל בחבורה מדמשני מתעסק הוא אצל נטילת נשמה ולא קאמר מקלקל הוא: **מתעסק הוא אצל נטילת נשמה.** האי מתעסק אלו דוקא דהא מתעסק בחבורה חייב לר"ש דאמר בס"פ ספק אכל (כריתות יט:) הנח לתיוקות הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב ולא מכלל דמקלקל בחבורה חייב ולא חייבינן למלאכת מחשבת דמקלקל דעלמא לא מיפטר אלא משום מלאכת מחשבת דאלמר בס"ק דחגיגה (דף י:)[ז] ומתעסק דהכא היינו דבר שאין מתכוין כיון דאין מתכוין כלל למלאכה מותר אפי' בחבורה[ח] אע"פ דלא בעי מלאכת מחשבת[ט] כמו כל איסורים שבתורה דלא שייך בהו מלאכת מחשבת ואמרו אין מתכוין' דאמר מוכרי כסות מוכרין לדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה כו' (בלאים פ"ט משנה ה) וכן מוכח בס"ק דכתובות (ד' ה:) דאמר אמ"ל דס חבורי מיחבר לדס הוא לריך או להנאת עצמו הוא לריך ואמ"ל להנאת עצמו הוא לריך הלכה כרבי יהודה לא הלכה[י] אע"פ דלא בעי מלאכת מחשבת דאמר כר' יהודה בדבר שאין מתכוין במקלקל הלכה כמאן דאמר משום

טפי ניחא ליה כי היכי דליציל ציבעי". פי' אע"ג דהוי פסיק רישא דמודה ר"ש הכא מיפטר משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דלפי' במקלקל פטור ר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה כדאמר בפרק האומנין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דאמר מקלקל בחבורה חייב ר"ש הוא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וכי מודה ר"ש בפסיק רישא ה"מ במידי דניחא ליה אי מתרמי דהוי צריכה לגופה אבל במידי דלא איכפת ליה לא מודה דמודה ר"ש בפסיק רישא היינו במאי דלא איכפת ליה אי מתרמי[יא] ולישא דהא מוכר זכרלין בתרעא דתבריה[יב] פטור ר"ש בפ' הבונה (לקמן קג.)[יג] והתם לא איכפת ליה אי מתרמי אלא כדפי' ותימה בפסק"ק דחגיגה (דף י:) משמע דהא דפטור ר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה היינו משום דבעי מלאכת מחשבת ואי"כ בחבורה דלא בעי מלאכת מחשבת לחייב בה מלאכה שאינה צריכה לגופה: **כי היכי דליציל ציבעיה.** קשה לר"י[יד] דמ"מ על נטילת הדם לחייב משום נטילת נשמה[יד] דגרתה כלשון אחר שפי' בקונט' בריש שמונה שרצים (לקמן קז.) דחובל בהן חייב משום הרוי תולדה דשוחט וחייב משום נטילת נשמה ונטילת הדם היינו נטילת נשמה[טו] כדכתיב כי הדם הוא הנפש ולכך א' שרצים שיש להם עור חייב בגגרה הדם אע"פ שלא יצא דכיון שנגרר סופו לצאת אלא שעתה העור מעכבו ואפר שרצים שאין להם עור אינו חייב עד שיצא מהם דם אבל בגגרה הדם ולא יצא לא מיפטיי דכיון שלא יצא סופו לחזור לדם היה סופו לצאת היה יוצא מיד שאין העור מעכבו[ב] והשיב לו ר"ש דדם חלזון הרואי לגביעה מיפקד פקיד ולא מיחייב אם לאותו הדם משום נטילת נשמה ועל דם אחר היוצא עמו נמי לא מיחייב דלא ניחא ליה כי היכי דליציל ציבעיה[בא] אבל אין לפרס דנטילת נשמה היינו שמתלש אותו דבר שחובב בו דגבי דם בתולים מה צריך לחלישות האשה וגבי מילה מה צריך לחלישות התינוק אלא לנטילת הדם קרי נטילת נשמה כדפי': **שוחט משום מאי מיחייב.** לאו דאשוחט דמתני' קאי דההוא פסיטוא דלא הוי[בב] אלא משום נטילת נשמה לדוגא בעי מתני' אלא דאשוחט דעלמא קאי[בג] אין

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' שם הלכה ט סמג שם טור שו"ע יו"ד סימן סימן שם סעיף ו:

נה ב שו"ע יו"ד סימן קנט סעיף יט:

נו ג סמג עשין מז:

נז ד מיי' פ"א מהלכות שבת הלכה יט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שנו סעיף ה:

נח ה מיי' פ"ח מהלכות שבת הלכה ז ופכ"ח הלכה יב:

נט ו מיי' שם פ"ח הלכה ז:

ס ז מיי' פ"ח מהלכות שבת הלכה ו טוש"ע א"ח סימן שנו סעיף ה:

סא ח ט מיי' פי"א מהל' שבת הלכה ח:

מוסף תוספות

א. הכא לא בעי למימר הכי. תוס' הרא"ש. ב. מחחלה. תוס' הרא"ש. ג. תימה אמאי נקט צד, הוה ליה למימר הפוצע חלזון פטור ור' יהודה מחייב. תוס' הרא"ש. דבעידה לא פליגי. מי' הר"ן. ד. כי היכי דליצלי צביעה. מי' הר"ן. ה. בו בכלא בין מנפיריו חייב. תוס' הרא"ש. ו. [נפקלן דף נ"ג ע"ב]. ז. וכיון דגלי קרא בחבורה דמקלקל חייב אע"ג דלאו מלאכת מחשבת הוא ה"ה מתעסק נמי. תוס' הרא"ש. ח. אבל מתעסק דהתם מתכוין הוא אלא שמתעסק בהיתר ועלה בידו דבר איסור והוה ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה ובהא מחייב ר' שמעון בחבורה, אבל בדבר שאינו מתכוין פוטר אף בחבורה. תוס' הרא"ש. ט. וא"ת לענין מתכוין נמי נימא הכי הואיל ומקלקל בחבורה חייב שאין מתכוין נמי חייב כי היכי דאמרינן לענין מתעסק, ר"ל [דהוי]. תוס' הרא"ש. י. [ד]פטור דאינו מתכוין לאו משום מלאכת מחשבת הוא. תוס' הרא"ש. יא. כר"י בדבר שאין מתכוין איכא לספוקי במקלקל הלכתא כמאן, אבל אי אמרינן הלכה. תוס' הרא"ש. יב. [ד]מותר. תוס' הרא"ש. יג. מ"מ. תוס' הרא"ש. יד. אי לא, אבל דלא ניחא ליה שרי. תוס' הרא"ש. טו. שאינו מתכוין ליפותו. תוס' הרא"ש. טז. ואע"ג דסיק רישיה הוא. תוס' הרא"ש. יז. מאי קאמר מתעסק הוא אצל נטילת נשמה. תוס' הרא"ש. יח. [דהא] לקמן בריש שמונה שרצים פרש"י דהחובל בהם חייב דכיון דיש להם עור נצבע העור בדם וחייב משום צובע, ולא נהירא האי פירושא דמה צריך הוא לאותה צביעה ומה צביעה שייכא בחובל בחבירו וכו'. תוס' הרא"ש. יט. במקום שחבל בו. ריטב"א. כ. והשתא קשה בשמעתין מאי קאמר מתעסק הוא אצל נטילת נשמה והלא כל כותנתו להוציא את הדם והיינו נטילת נשמה. תוס' הרא"ש. כא. ואההוא דם קאמר דמתעסק הוא. תוס' הרא"ש. כב. תנא. תוס' הרא"ש. כג. ואסקה רב דמשכחת לה שחייב אף משום צובע דניחא ליה דליתחוס בית השחיטה דמא, דליתחזה בהדיא שהיא בשר שחוטה דיומא וקפצי למדבריה, ושוחט לעצמו או לצורך העור ליה האי טעמא ומשום נטילת נשמה בלחוד חייב, והיינו שוחט דמתני', כך פירש רבינו תם ז"ל. ריטב"א.

רבינו חננאל

אמגושתא. פי' בלשון ערבי ומזמה. מגוש בלשון יון מכשף. ציידופ, כופר בעיקר.

הצד צבי השוחטו כו'. ת"ר הצד חלזון והפועצו אינו חייב אלא אחת, ר' יהודה אומר חייב שתים, פציעה בכלל דישה. ורבנן סברי אין דישה אלא בגידולי קרקע. ואקשינן לרבנן לחייבי משום צידה ומשום נטילת נשמה. ופריק ר' יוחנן שפצעו מת. רבא אמר אפילו תימא שפצעו חי, מתעסק אצל נטילת נשמה, וקי"ל המתעסק [בחלבים ובערוות] חייב משום דנהנה, המתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה, דלא קא ניחא לנטילת נשמה, דניחא ליה חי כי היכי דליצלח ציבעיה, דכל כמה דהוא חי מצלח ציבעיה. שוחט משום מאי מחייב, רב אמר משום צובע.

שכן יריעה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב [א]המותח חוט של תפירה בשבת חייב חטאת [ב]והלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה והיודע לחשב תקופות ומזלות ואינו חושב אסור לספר הימנו [ג]מגושתא רב ושמואל חד אמר חרשי וחד אמר גדופי תסתיים דרב דאמר גדופי דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה דאי ס"ד חרשי הכתיב [ד]לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות תסתיים אר"ש בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר [ה]ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו א"ר שמואל בר נחמני א"ר [ו]יוחנן [ז]מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר [ח]ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות: [ט]הצד צבי וכו': ת"ר [י]הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת רבי יהודה אומר חייב שתים שהיה ר' יהודה אומר [יא]פציעה בכלל דישה אמרו לו אין פציעה בכלל דישה אמר רבא מ"ט דרבנן קסברי [יב]אין דישה אלא לגדולי קרקע וליחייב נמי משום נטילת נשמה אמר רבי יוחנן שפצעו מת רבא אמר אפילו תימא שפצעו חי מתעסק הוא אצל נטילת נשמה והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו [יג]מודה [יד]ר"ש בפסיק רישא ולא ימות [טו] שאני הכא דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי [יז]דליציל ציבעיה: [יח]והשוחטו: שוחט משום מאי חייב רב אמר משום [יט]נטילת נשמה

משום

דמחייב מקלקל בחבורה מדמשני מתעסק הוא אצל נטילת נשמה ולא קאמר מקלקל הוא: **מתעסק הוא אצל נטילת נשמה.** האי מתעסק לאו דוקא דהא מתעסק בחבורה חייב לר"ש דאמר בס"פ ספק אכל (כריתות יט:) הנח לתיוקות הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב ולא מכלל דמקלקל בחבורה חייב ולא חייבינן למלאכת מחשבת דמקלקל דעלמא לא מיפטר אלא משום מלאכת מחשבת דאלמר בס"ק דחגיגה (דף י:)[ז] ומתעסק דהכא היינו דבר שאין מתכוין כיון דאין מתכוין כלל למלאכה מותר אפי' בחבורה[ח] אע"פ דלא בעי מלאכת מחשבת[ט] כמו כל איסורים שבתורה דלא שייך בהו מלאכת מחשבת ואמרו אין מתכוין' דאמר מוכרי כסות מוכרין לדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה כו' (בלאים פ"ט משנה ה) וכן מוכח בס"ק דכתובות (ד' ה:) דאמר אמ"ל דס חבורי מיחבר לדס הוא לריך או להנאת עצמו הוא לריך ואמ"ל להנאת עצמו הוא לריך הלכה כרבי יהודה לא הלכה[י] אע"פ דלא בעי מלאכת מחשבת דאמר כר' יהודה בדבר שאין מתכוין במקלקל הלכה כמאן דאמר משום

טפי ניחא ליה כי היכי דליציל ציבעי". פי' אע"ג דהוי פסיק רישיה דמודה ר"ש הכא מיפטר משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דלפי' במקלקל פטור ר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה כדאמר בפרק האומנין (סנהדרין פד:) מאן שמעת ליה דאמר מקלקל בחבורה חייב ר"ש הוא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וכי מודה ר"ש בפסיק רישיה ה"מ במידי דניחא ליה אי מתרמי דהוי צריכה לגופה אבל במידי דלא איכפת ליה לא מודה דמודה ר"ש בפסיק רישיה היינו במאי דלא איכפת ליה אי מתרמי[יא] ולישא דהא מוכר זכרלין בתרעא דתבריה[יב] פטור ר"ש בפ' הבונה (לקמן קג.)[יג] והתם לא איכפת ליה אי מתרמי אלא כדפי' ותימה בפסק"ק דחגיגה (דף י:) משמע דהא דפטור ר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה היינו משום דבעי מלאכת מחשבת ואי"כ בחבורה דלא בעי מלאכת מחשבת לחייב בה מלאכה שאינה צריכה לגופה: **כי היכי דליציל ציבעיה.** קשה לר"י[יד] דמ"מ על נטילת הדם לחייב משום נטילת נשמה[יד] דגרתה כלשון אחר שפי' בקונט' בריש שמונה שרצים (לקמן קז.) דחובל בהן חייב משום הרוי תולדה דשוחט וחייב משום נטילת נשמה ונטילת הדם היינו נטילת נשמה[טו] כדכתיב כי הדם הוא הנפש ולכך א' שרצים שיש להם עור חייב בגגרה הדם אע"פ שלא יצא דכיון שנגרר סופו לצאת אלא שעתה העור מעכבו ואפר שרצים שאין להם עור אינו חייב עד שיצא מהם דם אבל בגגרה הדם ולא יצא לא מיפטיי דכיון שלא יצא סופו לחזור לדם היה סופו לצאת היה יוצא מיד שאין העור מעכבו[ב] והשיב לו ר"ש דדם חלזון הרואי לגביעה מיפקד פקיד ולא מיחייב אם לאותו הדם משום נטילת נשמה ועל דם אחר היוצא עמו נמי לא מיחייב דלא ניחא ליה כי היכי דליציל ציבעיה[בא] אבל אין לפרס דנטילת נשמה היינו שמתלש אותו דבר שחובב בו דגבי דם בתולים מה צריך לחלישות האשה וגבי מילה מה צריך לחלישות התינוק אלא לנטילת הדם קרי נטילת נשמה כדפי': **שוחט משום מאי מיחייב.** לאו דאשוחט דמתני' קאי דההוא פסיטוא דלא הוי[בב] אלא משום נטילת נשמה לדוגא בעי מתני' אלא דאשוחט דעלמא קאי[בג] אין

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אין עיבוד באוכלין. [א]אין להתיר מכאן מליחת אוכלין דאסור מדרבנן מליחה בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קח:) ואפילו בי"ט אסור בפ"ק דביצה (דף יא.): **השף בין העמודים בשבת חייב.** פירש ר"ש [ב]דשף העור על העמוד כדי להחליקו וכן משמע בירושלמי[ג] ורש"י פירש שף קרקעית שבין עמודי מלוגות[ג] ולא נהירא[ד]: **והמסתת את האבן כו' חייב משום מכה בפטיש.**

אבל משום מתחך וממתק לא מיחייב דמיירי שכבר היא מרוכעת ומתוקנת אלא שמייפה אותה ועושה בה שירטוטין ויפוי כעין שעושין עכשיו מסמתי האבניס.[ה] כ"י וכן ריב"א: **הרי אלו לאפוקי מדרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב.** וא"ת מריש"ל שמעינן לה דתנן העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת[ו] וי"מ דס"ק[ז] מעין מלאכה אחת הייינו שני תולדות אחת[ח] ולדיליה[ט] מיחייב תרתי קמ"ל: **חסר אחת לאפוקי מדר' יהודה.** תימה דממניעת דריש"ל שמעינן לה[י]א ולילא למימר תגא ושייר[יא] דהא אלו קתני ומיהו הא ליכא לאקשויי דהא מאלו דריש"ל שמעינן לאפוקי מדר' אליעזר דליכא למימר דנקט בריש"ל אלו אבות משום דקאי אדקתני לעיל חייב על כל אב מלאכה וי"ל דממניעת דריש"ל לא שמעינן לאפוקי מדרבי יהודה דליכא למימר דלא חשיב אלא מלאכות חשובות אבל שוכנו ומדקדק אע"ג דמלאכות הן לא קתני להו משום דליתים מצורכות כל כך וכה"ג משני בס"ק דקדושין (דף נז:) גבי אלו מעייקין להן דבר שיש לו קצה קתני[יב]

דבר שאין לו קצה לא קתני[יג]:

לאפוקי עצי אשרה. אלא כרבי יהודה דאמר בפרק רבי עקיבא (לקמן דף נ.) אף המוציא משמש ע"ז כל שהוא חייב אלא כת"ק דפליג עליה כן פירש בקונטרס התם וקשה לרשב"ש הא דקאמר הכא מ"ד דס נהה כ"ש עני אשרה[יד] מנא ליה דילמא סבר כרבי יהודה ומחייב בעני אשרה שמצניעין אותן לשריפה: **הא דלא כר' שמעון.** פירש בקונטרס הא דתנן כל הכשר כו' שרוב בני אדם עשויים להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו אפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו משמע מדבריו[יד] דלא מחייב ר' שמעון[יד] אלא בשתם בני אדם שרגילין להצניעו שאותו שיעור חשוב להן ואפילו לא הצניעו הוא ולקמן פי' לא נאמרו שיעורים שבמשנה אלא למצניעין אותו קודם לכן וחזר המצניע והוציאו משמע דוקא בהצניעו חייב[טו] ואומר ר"י דיש לייסב פירושו דמה שמצריך

משום צובע אין משום נטילת נשמה לא אימא אף משום צובע אמר רב מילתא דאמרי אימא בה מילתא דלא ליתו דרי בתראי וליחכו עלי צובע במאי ניחא ליה ניחא דליתוום בית השחיטה דמא כי היכי דליחזוה אינשי וליתו ליזבנו מיניה: והמולחו והמעבדו: [א]היינו מולח והיינו מעבד ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אפיק חד מינייהו ועייל [א]שירטוט אמר רבה בר רב הונא האי מאן דמלח בישרא חייב משום מעבד [ב]רבא אמר אין עיבוד באוכלין אמר רב אשי ואפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא אבל לביתא לא משוי אינש מיכליה עין: [ג]והממחקו והמחתכו: אמר רבי אחא בר חנינא [ג]השף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק אמר רבי חייא בר אבא ג' דברים סח לי רב [ד]אשי משמיה דרבי יהושע בן לוי [ה]המגרר ראשי כלונסות בשבת חייב משום מחתך [ה]הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק [ו]והמסתת את האבן בשבת חייב משום מכה בפטיש אמר ר' שמעון [ז] בן קיסמא אמר רבי שמעון בן לקיש [ח]הצר צורה בכלי והמנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש א"ר יהודה [ט]האי מאן דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש והני מילי דקפיד עלייהו: [י]והכותב שתי אותיות: ת"ר [יא]כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתים פטור מחק אות גדולה ויש במקומה לכתוב שתים חייב אמר רבי מנחם בר' יוסי וזה חומר במוחק מבכותב: הבונה והסותר המכבה והמבעיר והמכה בפטיש: רבה ור' זירא דאמרי תרוייהו [יב]כל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש: אלו אבות מלאכות: [יג]אלו [יד]לאפוקי מדר"א דמחייב על תולדה במקום אב: חסר אחת: לאפוקי מדר' יהודה [טו]דתניא ר' יהודה מוסיף את השובט והמדקדק אמרו לו [ל]שובט הרי הוא בכלל מוסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג: **מתני'** ועוד כלל אחר אמרו [יב]כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב חטאת עליו וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו: **גמ'** כל הכשר להצניע לאפוקי מאי רב פפא אמר [יא]לאפוקי דם נדה מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה מאן דאמר דם נדה כ"ש עצי אשרה מאן דאמר עצי אשרה אבל דם נדה מצנע ליה לשונרא ואידך כיון דחלשא לא מצנע ליה אמר רבי יוסי בר חנינא האי דלא בר"ש דאי בר"ש האמר [טו]לא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: וכל שאינו כשר להצניע: א"ר חוטי השמי: **הרי הוא אורג.** דהיינו אורג ממש ולא דמי לזורה וצורר ומרקד דזה בקשין וזה בקמחים: **מתני' כל הכשר להצניע.** שהוא מין העשוי לזרוק המדס: **ומצניעין כמוהו.** כמות זה לומר שיש בו שיעור הראוי להצניעו: **אין חיוב אלא למצניעו.** אם נעשה חציו לגמדס כל אחד אינו חייב עליו לבדו אלא אם מלאכה הוא: **גמ' מ"ד דם נדה.** אינו כשר להצניע כ"ש עצי אשרה דאיסורי הנאה הינהו ומאיסי ולריך לגמדן: **כיון דחלשא.** המאכיל דס המדס לחתול נעשה חלש אותו מדס: **הא.** דתנא כל הכשר להצניע ויש בו שיעור שרוב ב"א עשויין להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו ואפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו: **דלא כר' שמעון.** לקמן בהמוציא (דף עו:): ט"ר

משום לוכנע. שלוכנע את הבשר של בית השחיטה ולקמן מפרש אמאי מיכוין לצובעו. ולביעה הוא במשכן בחלים מחלמדים ומתקן ומחזון[ו] **שמה.** דנטילת נשמה הוא במשכן בחלים מחלמדים ומתקן ומחזון[ו] **אף משום לביעה.** ופקא מינה לחיוביה תרתי: **מינלא דאמרי אימא לו'.** דבר תימה אמרתי להזכיר לביעה בשחיטה לריך אני לומר בו דבר טעם דלא ליתו דרי בתראי השומעים וליחכו עלי: **לוכנע בשר במאי ניחא ליה.** להאי שוחט בלביעת הבשר היינו חוכא ואני אומר בו טעם: **ניחא ליה דלעוות בית השחיטה דמא.** שיהא לבוע בדם: **כי היכי דיחזוייה אינשי.** שבשחטה היום ומיתו ומזבנו: **היינו מולח היינו מעבד.** אלו מלילה לא לוכך עיבוד הוא: **ועייל שירטוט.** לפי שדרך הלבעין כשהוא בא לחתכו משרטטו תחלה כפי מה שהוא רולה להחלין ולהרחיב ולקלר המיתון ואחר כך מעביר הסכין דרך השירטוט וכן בעורות המשכן כשחתכום: **דקנעי ליה לאורחא.** שמולחה הרבה: **השף בין העמודים.** כגון עמודי אכסדראות שעשוים חלוגות חלוגות ונסמכין בחלוגות בין עמוד לעמוד והשף שם בקרקעית הבנין שנשענין עליו כדי שיהא חלק חייב משום ממחק: **המגרר ראשי לוגנסות.** שיהו ראשיהן שוין וחדין: **ממרח רטיה.** מחליק תחבושות על המכה: **מבשם את האבן.** לאחר שנעקרה מן הסר ונחצבה מחליקה: **משום מכה בפטיש.** שהוא גמר מלאכה: **הלר** (ג) **בכלי לורב.** בכלי שעומד לכך לגאותו: **מנפח בכלי זכוכית.** כשהותך נעשה על ידי נפוח: **דשקיל אקופי.** לאשי חוטין המלויין בילביעה במקום קשורין כשיתקן בה חוט וקשרוהו וכן קשין וקסמיס שנאלרגו בה בלא מתכוין וטוטלין אותם ממנה לאחר אליבה גמר מלאכה הוא וחייב משום מכה בפטיש: **כאב אות אחת גדולה כו' פטור.** שבקרשי המשכן שתים היו כותבים אחת בזו ואחת בזו כדי לזווגן כשסותרים אותן: **מחק אות אחת כו' חייב.** שאין מלאכת מחיקה משובה אלא ע"מ לכתוב והרי יש מקום לשתי אותיות: **אמר רבי מנחם בר' יוסי.** הא קמ"ל מאן תנא קמא ר' מנחם בר' יוסי: **לאפוקי מדרבי אליעזר.** דהא אמרן דלא נמנו כאן אלא להודיענו מנין חטאות של העלם אחד ותנא הרי אלו למעוטי שאם עשה תולדותיהם עמהן דאינו מביא עליהן חטאת ולא כרבי אליעזר דמחייב אתולדה עם האב בכריתות[ו]: **שובנו.** משוה השתי בכרכר שקורין ריי"ל: **מדקדק.** כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו אלא יהא מתוח יותר מדאי שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם הארג: **שובנו הרי הוא בכלל מיסך.** דהיינו מיסך ממש שמסדר חוטי השתי: **הרי הוא אורג.** דהיינו אורג ממש ולא דמי לזורה וצורר ומרקד דזה בקשין וזה בקמחים: **מתני' כל הכשר להצניע.** שהוא מין העשוי לזרוק המדס: **ומצניעין כמוהו.** כמות זה לומר שיש בו שיעור הראוי להצניעו: **אין חיוב אלא למצניעו.** אם נעשה חציו לגמדס כל אחד אינו חייב עליו לבדו אלא אם מלאכה הוא: **גמ' מ"ד דם נדה.** אינו כשר להצניע כ"ש עצי אשרה דאיסורי הנאה הינהו ומאיסי ולריך לגמדן: **כיון דחלשא.** המאכיל דס המדס לחתול נעשה חלש אותו מדס: **הא.** דתנא כל הכשר להצניע ויש בו שיעור שרוב ב"א עשויין להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו ואפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו: **דלא כר' שמעון.** לקמן בהמוציא (דף עו:): ט"ר

סב א ב ג מיי' פי"ח מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכא סעיף ה:

סב [א] (מיי' פ"ז מהל' שבת הלכה ו) ופי"ח הלכה יז):

סב [ג] (מיי' פי"ח שם הלכה יז):

סג ד מיי' שם הלכה ז:

סד ה מיי' שם הלכה ו ופכ"ג הלכה יח עור טו"ש טו"ח סימן שכח סעיף כו:

סה ו מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יח:

סו ז שם הלכה טו:

סז ח מיי' שם הלכה יח טוש"ע או"ח סימן שכ סעיף ב:

סח ט י מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ט סמג שם טוש"ע או"ח סימן שמ סעיף ג:

סט כ מיי' פ"י שם הלכה טו ופכ"ג הלכה ד סמג שם:

ע ל מיי' פ"ז שם הל"ז וז ופ"ז מהל' שגגות הלכה ס:

ע [ל] (מיי' שם פ"ט הלכה יח ויטן):

עא מ נ מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כב:

מוסף תוספות

א. פי' ואפילו בעי לה לאורחא, וכן הלכה, ומיהה. ריעב"ץ. ב. [ד]גריס השף עור בין העמודים חייב משום ממחק. תוס' הרא"ש. ג. כדי שיהא המקום ערב ונוח לישבים חייב משום ממחק. מאירי. ד. [ד]אם אדם משפשף בידו על אבן אחת או ע"ג נסר מה מחיקה שייך בה. תוס' הרא"ש. אר: וכל כי האי גונא בבית חייב משום חורש ובשבה חייב משום חורש וכדאמרינן לעיל (עג:) בגומא ובגבשושית. מי הכ"ן. ה. וזו היא גמר מלאכתה. תוס' הרא"ש. [אבל] אינו חייב משום מתחך דהא אינו מתחכה ומשום ממחק נמי ליכא דהא אינו אלא כדי ליפותה ואין בזה צורך כלל ואנן בענין דומיא דממחק עור דמשכן דאית בי' צורך. שיטה להר"ן. ו. ואמרינן במסכת בריתות (עז:) בהדיא דהא לאפוקי מדר' אליעזר. ריעב"ץ. ז. המתחם לא שמעינן אלא. תוס' הרא"ש. ח. כדאמרינן פרק אמרו לו (שם) דמינה פשטינן לה דסבריא ליה דולדי מלאכות לאו כמלאכות דמיין. תוס' הרא"ש. ט. הוה אמינא. תוס' הרא"ש. י. [ז]ההיא דכריתות אסיפא דהכא סמיך דקתני אלו לאפוקי מדר' אליעזר, ולא דנפקא לן מההיא ממש דהכי הוא אורחא דתלמודא. ריעב"ץ. יא. דליכא אבות מלאכות אלא ל"ט. תוס' הרא"ש. יב. אליבא דרבנן דר' יהודה קאמר. תוס' הרא"ש. יג. דעשיר הוא. תוס' הרא"ש לגלן עז, ועי' מגא הלוים, ומצא מ"ן. יד. לפי שאין שיעור זה חשוב לו. תוס' הרא"ש לגלן עז. טו. אבל שאר כל אדם שהוציאו אין חייבים, וס"ל לר"ש דמצניע בהדיא תנן באבות מלאכות השוחט, וסבר רב השוחט בשבת חייב שתים אחת משום נטילת נשמה ואחת משום צובע, והוא אב (אחד) [אחר]. והמולחו והמעבדו. אקשינן דמולח היינו מעבד כדאמרינן לענין חיפה, מליח וקמיח שנמצאת מליחתו עבודו. ופרקי ר' יוחנן ור"ל דהמולח והמעבד תרוייהו מלאכת עיבוד נינהו, ותנו חדא והוא הדין לאחריבא. אי הכי בצרי להו, עייל שירטוט ושני במתניתין המולחו והמשרטטו. ירושלמי מה עיבוד היה במשכן שהיו משרטטין בעורות. מהו משרטטין, (מהרגלין) (מסרגלין). מליחת בשר חי בשבת, אם כוונתו לצאת בו לדרך או לאוכלו אחר כמה ימים חייב משום מעבד, אבל לאוכלו ביומו לא, כדרבה בר רב הונא, (דרבא) דחו לה דאמר אין עיבוד באוכלין. **השף בין העמודים.** פי' מחליק חייב משום מוחק והוא כמו מפרח את הדרשיה. ירושלמי הממחקו, מה מחיקה היתה במשכן (פי') שהיו שפין העורות ע"ג המעמד. השף את העור ע"ג העמוד חייב משום מוחק. המגרר ראשי כלונסות חייב משום מחתך. **המגרר רטיה חייב משום מוחק.** וכן הצר בכלי צורה כל שהוא חייב משום מכה בפטיש, ואע"ג דפליג ר' שמעון (לקמן קנ) ואמר עד שיצור כל הצורה, יחידאה היא. ואי אהיא צורה אית בה אותיות דמיקרו חייב משום כותב, ואי לא חייב משום מכה בפטיש. וכן נטילת נשמה ואחת משום צובע, ואם אב (אחר) [אחר]. והמולחו והמעבדו. אקשינן דמולח היינו מעבד כדאמרינן לענין חיפה, מליח וקמיח שנמצאת מליחתו עבודו. ופרקי ר' יוחנן ור"ל דהמולח והמעבד תרוייהו מלאכת עיבוד נינהו, ותנו חדא והוא הדין לאחריבא. אי הכי בצרי להו, עייל שירטוט ושני במתניתין המולחו והמשרטטו. ירושלמי מה עיבוד היה במשכן שהיו משרטטין בעורות. מהו משרטטין, (מהרגלין) (מסרגלין). מליחת בשר חי בשבת, אם כוונתו לצאת בו לדרך או לאוכלו אחר כמה ימים חייב משום מעבד, אבל לאוכלו ביומו לא, כדרבה בר רב הונא, (דרבא) דחו לה דאמר אין עיבוד באוכלין. **השף בין העמודים.** פי' מחליק חייב משום מוחק והוא כמו מפרח את הדרשיה. ירושלמי הממחקו, מה מחיקה היתה במשכן (פי') שהיו שפין העורות ע"ג המעמד. השף את העור ע"ג העמוד חייב משום מוחק. המגרר ראשי כלונסות חייב משום מחתך. **המגרר רטיה חייב משום מוחק.** וכן הצר בכלי צורה כל שהוא חייב משום מכה בפטיש, ואע"ג דפליג ר' שמעון (לקמן קנ) ואמר עד שיצור כל הצורה, יחידאה היא. ואי אהיא צורה אית בה אותיות דמיקרו חייב משום כותב, ואי לא חייב משום מכה בפטיש. וכן

מסורת הש"ס

ה) [ל"ל מסין], ג) [תוספ' פי"ב], ג) לקמן לו: ב"ק ג. כריתות נז:, ד) לקמן לז:, ה) לקמן יז:, ו) ע"ב שיך לעיל, ז) [דף מז.], ח) [עי' בערוך ערך שף], ט) [ועי' כתב שליתי בס"ד כתוס' יומות פד: ד"ה אלא אלא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר כ"ש בר ביסנא אמר כ"ש בן נקום אלר: (ב) רש"י ד"ה אלר לוכב כל"ל ומיתת בכלי נמתקו:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הכי אחת הוא וכו' **והא** אלו קתני. כלפי' בקדושין דף נז ע"ב:

לעוי רש"י

ריי"ל. כרכר (או כרכר אחד מחלקי גזל האורגים).

מוסף רש"י

דמחייב על תולדה במקום אב. דלפי עניין אב ומולדה דייקה מתייב תרתי חטאות (ב"ק ב.), **השובנו.** מלכרכר בכרכר (לקמן צז:). **והמדקדק.** לאחר שמתח החוט של ערב מכה בכרכר בב' וג' מקומות, וי"מ מדקדק משוה אחריבה, כשם ב' חוטין כרוכין זה עם זה ומוגבלים מן המשך משוה לאותם בכרכר לו בתחתון (שם).

רבינו חננאל (המשך)

המנפח בכלי זכוכית הוא גמר מלאכתן, שמלאכת זכוכית בניפוח הוא. פי' אקופי, כגון נימין הניתקין מן הארגה דתחלין בבגד, או חתיכות עצים קטנים הנסבכין בצמרן של בגדים חדשים. וכשמשלים האומן מלאכתו כל ראשי נימין התלויים בין קיסם וקליפה שנסתבכו בבגד נוטלם, ונקראין אקופי. ומנקה הבגד ודומה (למנקם) [למקנם] דתנינן בכמה מקומות. ואם נשארו כגון אילו בבגד ובעל הבגד קפיד עליהון ושקיל להו בשבת, חייב משום מכה בפטיש. פי' כל דבר שהוא גמר מלאכה נקרא מכה בפטיש. המחק אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות חייב, והכותב אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות פטור, זה חומר במוחק מבכותב. אילו אבות מלאכות. לאפוקי מדר' אלעזר דמחייב אתולדה במקום אב, כמו שכבר פרשנוהו למעלה (דף עג.), דתאן דעבד ב' אבות או ב' תולדות משני אבות או אב ותולדה דאב אחר בהעלם אחד חייב בזה אחד ובזה אחד, ואי עביד אב ותולדתו לא מיחייב אלא חדא. ועוד חזר ושנה ב' חסר אחת, לאפוקי מר' יהודה [דאמר] שובטומדקדק מאבות מלאכות הן. אמרו לו שובט הרי הוא בכלל מסיך, מדקדק בכלל אורג. ו)פי' יש לאורגין עץ או עצם שראשו חד ונקרא (כדבר) [כרכד] דומה למחט של סקאין, וכך שמו בלשון יון (כדבר) [כרכד]. מעבירו על השתי כשהוא מותח לפניו לאריגה ושובט בו החוטין [את הקנים] המבדילין בין ב' החוטין העליונים התחתונים ומיד נוחים להתפרק העליונים מן התחתונים, ונפחת נפש המסכת לידות בתוכם חוט הערב ואין לה אב אלא הרי הוא בכלל מסיך. והמדקדק, הוא המדקדק על חוט הערב כדי להדיחתן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ח"ר אלעזר הא. דקתני מתניתין דאינו והצניע ו) אחר הוא מתחייב על הוצאתו וכל אדם פטורין דלא כר' שמעון בן אלעזר: **מתני' עלה.** מפרש בגמרא: **למלא פי גמל.** נפיש שיעורא מפי פרה אבל כמלא פי פרה לא מיחייב דהא לא חזו לפרה:

עמיר. קשין של שבלין: **פי עלה.** נפיש מפי גדי הלכך עמיר דלא חזי לגדי לא מיחייב כמלא פי גדי עד דאיכא מלא פי עלה אבל עשבים הואיל וחזו בין לעלה בין לגדי מיחייב אפי' כמלא פי גדי: **לחין.** הלאויין לאדם כגרוגרת דזה שיעור לכל מאכל אדם לשבת אבל כמלא פי גדי לא דלחיש לא חזו לגדי:

גמ' המוציא אבן כמלא פי פרה. והוציאו להאילו לגמל שפי גמל גדול מפי פרה: **דהא חזי לפי פרה.** הלכך שיעור משוא הוא ולכל מי שיוציאנו לא פקע שיעוריה בהכי: **דחייב.** דהאיכא שיעורא דחזי לפרה הלכך אבר פטור להגיע הוא ומצטיין כמותו: **עלה.** לא חזיא לפרה אלא ע"י הדחק אלא לגמל הוא דחזי וזה הוציאו לפרה:

רבי יוחנן אמר פטור. דהא לגמל דחזי ליה ליכא שיעורא ומי משוס דלצורך פרה הוציאו ולגבה איכא שיעור אבילה ע"י הדחק לאו אבילה היא הלכך לא משערי ליה בפרה: **אין מצטרפין לחמור שבהם.** מי ששיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף להשלים שיעורו של חמור דהא לא חשיב כי ההוא אבל המשוא משלים את הקל לכשיעור. תבן מצטרף עם עלה להשלים פי גמל ועלה אין מצטרף עם התבן להשלים אלא פי פרה: **מי מצטרפין.** אפילו להשלים חמור את הקל: **ג' על ג'.** לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה: **הבגד והשק מצטרפין.** שהבגד משלים שיעור השק. שק עשוי מעולה של עזים: **ואמר ר' שמעון מה טעם.** מצטרפין: **הואיל ולאויין ליטמא מושב.** אם ליקח משניים יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב אם קצע משניים מהן ותקן טפח על טפח ליש עליו מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב דתניא (ח) המקבע מכולן טפח על טפח טמא מושב ואמרינן טעמא בפ"ק דסוכה ז) הואיל ולאו לעלות על גבי חמור שאינו מקפיד אם הוא משני מיינן: הכא

א"ר אלעזר הא דלא כר"ש בן אלעזר ט) דתניא כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו נתחייב זה במחשבה של זה: **מתני'** א) המוציא תבן כמלא פי פרה עצה כמלא פי גמל עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי גדי עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: **גמ'** מאי עצה אמר רב יהודה תבן של מיני קטנית כי אתא רב דימי אמר המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל ר' יוחנן אמר חייב ר"ש בן לקיש אמר פטור באורתא א"ר יוחנן הכי לצפרא הדר ביה אמר רב יוסף שפיר עבד דהדר דהא לא חזי לגמל א"ל אביי אדרבה כדמעיקרא מסתברא דהא חזי לפרה אלא כי אתא רבין אמר המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה ב) ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר פטור ג) ריש לקיש אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור אכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה ד) ריש לקיש אמר ה) חייב אכילה ו) ע"י הדחק שמה אכילה: עמיר כמלא פי טלה: והתניא כגרוגרת אידי ואידי חד שיעורא הוא: עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת ויבשים כמלא פי הגדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: אמר ר' יוסי בר חנינא ז) אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן וכל דלא שוו בשיעורייהו מי מצטרפין והתנן ח) הבגד ג' על ג' והשק ד' על ד' והעור ה' על ה' מפץ ו' על ו' ט) ותני עלה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה ואמר ר"ש מה טעם מפני שראויין ליטמא מושב דראויין ליטמא מושב אבל אין ראוי ליטמא מושב לא אמר רבא ה"נ

שמצריך לקמן הצנעה היינו לאדם עשיר שאין דרכו להצניע י) ומכל מקום פירוש מילתיה דר"ש צריך לפרש כמו שפירש כאן דאי מיירי במצניעין לאותו דבר עצמו שמפורש במשנה כמו שפירש התם אם כן כולהו הוה מצי למימר בכל שהוא בכדי שיפת קיולו כדתנן בפ' המצניע (לקמן 5:) דלרפואה בכל שהוא ואמיא כר"ש מדלא קאמר התם בגמ' הא דלא כר"ש כי היכי דקאמר (דף 55.) הא דלא כר"ש כן אלעזר ומהתם נמי יש לדקדק דלר' שמעון סתם בני אדם שרגילין להצניעו מיחייבי אפי' לא הצניעו מדקתני המצניע לזרע כו' כ) וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו משמע ל) בלא הצנעה וכר"ש נמי אמיא כדפי' ואין לפרש דבעשיר שאין דרכו להצניע לא מיחייב לר"ש אפי' בהצניעו דהא אמר בהמוציא יין בד"ש במוציא אבל במצניע כל שהוא ר"ש אומר בד"ש במצניע כו' ומפרש מצניע דרבנן בתלמיד שאמר לו כו' דבר שאינו משוב לכל מי אצנעיה רגיה אין מי לא לא ודומיא דהכי נראה דהוי מצניע דר"ש ת) דתניא מילתא באותו שהצניעו היינו בעשיר קשה לרשב"ל דמהכי טעמא דקאמר הכא מתני' דלא כר"ש משום דמתני' סתמא קתני דחייב משמע שכל בני אדם חייבין עליו אפי' אותן שאין משוב להן שיעור זה מהאי טעמא נמי הוה ליה למימר בההיא דפרק המצניע דהויא דלא כר"ש ומאי י"ל דהכא דקתני דאין מצטרפין אבילה. והא דאמר ח) בפ' כיצד הרגל (ב"ק דף יט.) אכילה ע"י הדחק שמה אכילה? ה"מ לענין ניזקין דלא משגיחין ליה משום? אבל לאחסובה לענין שבת לא חשיבא אכילה ח):

אידי ואידי חד שיעורא הוא. והא דנקט בתמני' כמלא פי טלה ולא נקט בגרוגרת לאשמעי' ט) דמשום אכילת טלה נתנו בו חכמים שיעור זה דאי נקט בגרוגרת לא הוה ידעינן למה נתנו בו חכמים שיעור זה י): **מפני שלא שוו בשיעוריהם.** אבל אותם ששוו כגון עמיר ועלי שום ועלי בצלים לחיים מצטרפין וכן חמור נקל כגון תבן לעצה למלא פי גמל ואפי' לא יהא תבן ראוי לגמל שמא אגב העצה הוא ראוי: **הבגד והשק והעור כו'.**

דוקא א) בכה"ג הבגד והשק השק והעור ב) אבל הבגד והעור והשק והמפץ אין מצטרפין שאין ראויין להתאבל יחד והמתאבל בטלה דעתו ואין טומאים מדרס. ר"י: **ואמר ר"ש מה טעם כו'.** תימה לר"י דמה צריך להאי טעמא דהא כיון דמצטרפין זה עם זה א"כ ראוי לתבן וחזו למדרס ג) וכיון דחזו למדרס פשיטא דמצטרפין לטומאת מדרס דהא אפי' כופת שאור שיחדה ליאיבה טומאה מדרס כדאמרינן בהעור והרועד (חולין קכט.) והכא בטומאת מדרס חיילי מדקתאמר הבגד שלשה על שלשה דלענין טומאת מת אפי' ג' על ג' ד) כדפרישית לעיל ואור"י דולמי הא דקתני הבגד שלשה על שלשה לא מיירי אלא למדרס אבל פיפה דשק ועור ומפץ מיירי נמי בטומאת מת והכי איתא ט) במסקת כלים בפכ"ז (מ"ג) הבגד שלשה על שלשה [למדרס ומשוס ג' על ג'] לטומאת מת השק ד' על ד' העור ה' על ה' המפץ ו' על ו' שוו בין למדרס בין לטמא מת אלא שהש"ס מביאה בקולר כמו שרגיל בכמה מקומות ועל טומאת מת קאמר מ) מה טעם מצטרפין י) בשלה יחדו למדרס י) ולא צריך האי טעמא אלריוף דעור ומפץ כ) דמפץ לא מטמא במת אלא בשטמא בזב דהיינו בשיחדו למדרס ומק"ו דפכין קטנים דאמרינן בפ' ר' עקיבא (לקמן פד:): **הואיל וראויין ליטמא מושב.** פי' בקונטרס אם קיצע משניים ולירף יחד לעלאי מרדעת החמור והיא דהמקבע מכולם טפח על טפח דמעילה היינו שבין כולם יש טפח ואין נראה לר"י דמה צריך להביא ראיה שראויין להצטרף מ) בלאו טעמא דמושב מעיקרא דהכא שראויין להצטרף יחד באותו שדר כמו שבמויים בגד לשק ושק לעור ועור למפץ דדוקא נקט לפי שאלו לאויין להצטרף יחד ב) ונראה לר"י כמו שפי' ריב"א ל) א) להואיל וראויין ליטמא מושב היינו הואיל ושוו שיעוריהן לענין מושב וכמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף ז:) דהמקבע מכולן היינו מאיזה מהן שיקבע ב) יהא טמא ג) ואע"ג שכאן אין שיעור שוה מצטרפין הואיל ולענין מושב שיעורן שוה והא דקאמר ד) ה"נ חזו לדוגמא היינו נמי ה) דשיעורן שוה לדוגמא ו) כדתנן בפרק המצניע (5:) דלדוגמא כל שהוא הלכך מצטרפין אפי' לענין דבר דלא שוו שיעורייהו וה"ה דהוי מצי למינקט הכא ולזרע ולרפואה דהוו נמי בכל שהוא אלא דלא כל דבריס שייך בהו זרע ורפואה אבל דוגמא שייכא בכל דבר והא דקאמר בסוכה המקבע מכולן כו' הואיל וראויין ליטמא על גבי חמורו לשון הואיל וראויין לאו דווקא דדווקא אם עשה מהן טלאי ויחדן לכך טמא בטפח על טפח וכן מצינו לקמן בפ' ח"ר עקיבא (דף 5.) הואיל וראויין למתן הקדרה דהוה ליה למימר הואיל וממתקין דהא מיירי שנפלו לתוך הקדרה. ר"י: **תוספתא** מ) המקבע למשכב אין פחות משלשה על שלשה למושב טפח ולמעמד כל שהוא ו):

ממשת

עב א ב ממי' פי"ח מהל' שבת הל' ג: ג [ממי' שם]:

מוסף תוספות

א. [אבל] דסתם בני אדם ששיעור זה חשוב להם לא בעי הצנעה. תוס' הרא"ש לשבת עז. ב. והוציאו בשבת חייב בכל שהוא. תוס' הרא"ש לשבת עז. ג. דסתם בני אדם מחייב. תוס' הרא"ש לשבת עז. ד. אלמא. תוס' הרא"ש לשבת עז. ה. גבי נזק דשן. ריטב"א. ו. לשלם נזק שלם. ריטב"א. ז. דלא הוי תולדה דקרן אלא דבר שהוא משונה לגמרי. ריטב"א. ח. דמלאכת מחשבת בענין. תוס' הרא"ש. ט. דחשיבותו לאו משום דהוי מאכל אדם דהא לא חזי ליה. ריטב"א. י. ותנא ברא פריש לן דפי טלה שיעורו בגרוגרת. ריטב"א. יא. נקט זוגי זוגי. ריטב"א. יב. מצטרפים כדאמרן מפני שרגילות לצרפם פעמים. ריטב"א. יג. דאי לא הוה חזו לא הוה מצטרפי. תוס' הרא"ש. יד. סגי. ריטב"א. טו. בהדיא. ריטב"א. טז. שיעור דבריהא, וכו' והיינו דצריך [ר' שמעון]. ריטב"א [לפרש]. תוס' הרא"ש. יז. לטומאת מת. תוס' הרא"ש. יח. דאילו בייחוד הא טמאה במדרס וכל הטמא במדרס מטמא טמא מת. ריטב"א. ומשני הואיל וראויין לטמא מושב. תוס' הרא"ש. יט. הואיל וראויין לטמא מושב. תוס' הרא"ש. כ. למדרס. תוס' הרא"ש. כא. דהכא ה"ק מה טעם מצטרפים לטומאת מת מיהת כיון שאינם שוים בשיעורייהם שהרי כיון שאין כאן לא שיעור בגד ולא שיעור שק אין כאן לא שם בגד ולא שם שק, ופריש טעמא. ריטב"א. כב. שאם קצע מכולם ביחד או מאחד מהם לבדו טפח על טפח לטלאי של מרדעת. ריטב"א. כג. מדרס, דבהכי חשיב התם ובזה כולם שוים באותו שיעור. תוס' הרא"ש. כד. הכא טעמא דראויים ליטמא מושב בשום מקום בשיעור שוה הא לאו הכי לא, וא"כ הני דמתניתין במאי שוו בשיעוריהם כי היכי דליצטרפו הכא במאי דלא שוו, ופרקינן. ריטב"א. כה. ה"ק הואיל. תוס' הרא"ש. כו. להתחייב על כל אחד מהם בכל שהוא. ריטב"א. כז. ואותו מעמד היינו אחיזה דמעילה, והתם מפרש מאי לאחיזה אמר ריש לקיש שכן עומד ונגולא, במתניתא תנא הואיל וראוי לקוצצי תאנים ופירש בערוך ראוי אותו משהו לאורגים כשהן מחליקין את המטות של ארינה בסובין או בשום דבר כדי לחזק כורך משהו בגד על אצבע ומחליק את הטוי ואותו סמרטוט שעל אצבעו משמר אצבעו שאין החוט מתחכו ואותו שכורך באצבעו קרוי נוולא וראוי נמי לקוצצי תאנים אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותן כורכין משהו על אצבעו שלא ידבק בשומן התאנים. תוס' פוסק ח: [ועי' מהר"ש].

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה הואיל וכו' דתניא. נ"ב במעילה ס"פ קדשי המזבח דף יח:

גליון הש"ס

גמ' **ואיפכא איתמר.** כעין זה נדה דף כד ע"ש: **שם ר"ל אבר חייב.** במגיד משנה פי"ח מהלכות שבת הגילפל ר' מאנעיל: **תוס' ד"ה ואבר ר"ש וכו'** דמפץ לא **מטמא במת.** עי' פכ"ד מ"י דכלים וכי"ש שם:

מוסף רש"י

ובא אחר והוציאו. בשבת לרב"ע, מייב, דמשיב מגלאבה מפני מתשמתו של זה שהוכשר לו והצניעו (זבחים מז.) **הבגד** ג' **על ג'.** טפחים, אם יחתו למשכב הזב מטמא ליעשות אב הטומאה במשכב הזב לו במדרסו (סוכה יז:) אבל למגע אבן על אבן והן אצטעות (לקמן עם.), **והשק.** מטלה של עזים עשוי וכולו עב יותר מן הבגד ואינו מגיע לעניי של עור (סוכה שם). **הבגד והשק וגו'.** הואיל וממשן קרוב לבית שזה מצטרפין להאבלים אם הקל, אפילו אין מצטרפין בשק ד', הבגד שהוא חמור משלים, אבל השק אינו משלים הבגד החמור, וכן השק הטור מצטרפין להאבלים שק אם אינו הטור (סוכה יז: וכעי"ז מעילה יח.) **הלכך מני לטו הכי הבגד והשק השק הטור** כו' (שם). **שראויין ליטמא מושב.** בשיעור אחד (שוכה שם) מפני שכשם בין כולם שיעור אחד לאויין ליטמא מושב, הלכך מצטרפין (מעילה שם).

רבינו חננאל

ור' שמעון בן אלעזר מחמיר מדבריהם דקאמר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין והצניעו, ובא אחר והוציאו נתחייב המוציאו מבחשבת המצניעו, ואע"פ שאינו כשר להצניעו ואין מצניעין כמוהו חייב עליו. ורבנן אמרי אינו חייב בפחות מכשיעור אלא המצניעו. תמו הכללות ובאנו לפרש שיעורי ההוצאה. **המוציא תבן כמלוא פי פרה.** עצה, [שהוא] תבן הקטניות וקשה ממנו, שיעורו כמלוא פי גמל. עמיר כמלוא פי טלה. עשבים כמלוא פי גדי. לענין המוציא תבן כמלוא פי פרה לגמל, הלכה כר"ש לא פליגי דחייב שזה הוא שיעור הוצאתו, ולא איכפת לן [אין לגמל נחבורן להוציאו או לפרה, אלא כי פליגי ר' יוחנן ור' אושעיה במוציא עצה כמלוא פי פרה לפרה. ועיקר הדבר שאין העצה מאכל פרה, ואין שיעור כמלוא פי פרה אלא כמלוא פי גמל שהוא יתר ממלוא פי פרה. ועכשיו שנתכוון לפרה איפליגו, ר' אושעיה סבר אכילה ע"י הדחק שמה אכילה, אע"פ שאין פרה אוכלת אותו כדרכה, אלא כיון שאוכלת אותו ע"י הדחק רישנו מלא פיה והוציאו לה חייב עליו. (ור') [ור"י] סבר אכילה שע"י הדחק לאו שמה אכילה וד"ה פטור. **[ו]לענין הא דתנן אין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן,** א"ר יוסי בר' חנינא אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן. אם הוציא עמיר ועשבים, אם יש בין שניהן כמלוא פי טלה מצטרפין, כי החמור משלים לקל החייב, אבל אם אין בהן כמלוא פי טלה, אע"פ שיש בהן כמלוא פי הגדי, פטור שאין מצטרפין, כי אין הקל משלים לחמור. וכן עשבים משלימין לתבן ואין התבן משלים לעשבים. ומקשינן היאך תאמר בהני דלא שוו בשיעוריהן להדדי דמצטרפין, הלא הבגד והשק והעור לענין טומאה שלא שוו שיעוריהן, אע"ג דתנן הבגד והשק מצטרפין, והשק והעור מצטרפין, דתקני סיפא א"ר שמעון מה טעם הואיל וראויין ליטמא מושב, דייקת מינה טעמא דראויין ליטמא מושב, הא אי לא הוו ראויין ליטמא מושב לא הוו מצטרפין משום שלא שוו בשיעוריהן להדדי, וא"כ היכי קאמר ר' יוסי בר' חנינא מצטרפין לקל שבהן, והכין הוה ראוי שלא יצטרפו כל עיקר.